

Joan Casulà,

l'home que col·lecciona tot el que és d'Olot

Text: Xevi Planas

Va ser un dels primers editors que va publicar llibres en català en ple franquisme. Tot el que estalviava del seu sou d'escrivent s'ho gastava en la creació del seu arxiu-biblioteca-museu particular. Ara està jubilat i continua invertint-hi tant com pot. Joan Casulà col·lecciona tota mena d'objectes que tinguin relació amb Olot.

Fotos: Josep Maria Oliveras

a vostra família és d'Olot de tota la vida?

– «No. Els Casulà vénen de Vic. Es dedica-

ven a vendre tractors. Jo sóc un animal Casulà, en el sentit que m'agrada fer animalades, que m'ho prenc tot de broma, fins al punt que quan hi ha la benedicció de sant Anton jo també em poso a la fila entre els animals perquè em beneixin».

– I us beneeixen?

– «El senyor rector quan em veu ja es fot a riure i em fa la creu».

– I no us comenta res?

– «No. Quan acaba, li'n demano una altra per als qui no han pogut

venir i també són animals, i me'n fa una altra. La conya és aquesta...».

– Sou gaire de missa, vós?

– «No en sóc, però he fet molt per les esglésies. Quan les cremaven, vaig mirar de salvar-ne tot el que vaig poder: la figura de la marededéu del Carme, les casulles que eren a la sagristia... Es veu que d'aquesta em vaig quedar calb. Per això ara porto perruca. En porto perquè en Rafael Alberti, el poeta, que era company meu a València, em deia que també havia d'anar com ell. A València, hi vam fundar el Partit Comunista, amb l'Alberti, que era molt amic del meu oncle».

– Sou comunista, vós?

– «Si ser comunista vol dir que tot és oh, là là, jo estic a favor d'oh, là là».

– És veritat que a través del vostre oncle també vam conèixer Pío Baroja?

– «Sí. El meu oncle era arquitecte, però no volia treballar gaire i més aviat feia feines per a altres arquitectes. Una dia va fer una exposició i hi va conèixer en Pío Baroja. Vaig tenir l'oportunitat que me'l presentés i vaig quedar parat en les converses que vam tenir perquè sabia tantes coses de *La punyalada* com en sabíem nosaltres. Quan va morir, vaig anar al seu enterrament».

Joan Casulà i Vilanova va néixer el 2 de juliol del 1918 a Olot. Quan encara no havia complert els 30 anys, el 1947, va fundar la Biblioteca Olotina, una col·lecció de títols dedicada a temes i autors locals. La major part dels cent quaranta volums petits que va editar-hi són escrits en català. Va ser, doncs, un dels primers editors a publicar en llengua catalana en ple franquisme. També ha editat la col·lecció Papers de l'Arxiu Casulà i ha col·laborat en diverses publicacions periòdiques, sovint sota el pseudònim *El campaner del Fluvià*.

Va estudiar Ciències Químiques i ha treballat, fins al moment de la jubilació, d'escrivent en una empresa de gènere de punt de la capital de la Garrotxa. Ha fet d'editor, ha dirigit teatre, ha estat un activista cultural... Pel que fa a la política, tot i que, segons confessa, no ha militat mai en cap partit, va ser cap de llista d'Alternativa Verda a Olot a les eleccions municipals del 1987 i afirma que durant la seva joventut va ser un dels fundadors del Partit Comunista a València, juntament amb el poeta Rafael Alberti.

– *Què hi vau anar a fer, a València?*

– «Jo volia anar-hi a estudiar Geologia, però els de casa em van insistir que estudiés Ciències Químiques, perquè d'aquesta manera quan acabés la carrera ja tindria reservat un lloc a la fàbrica de la Societat Anònima Cros, ja que un dels que manaven més en aquesta empresa era fill d'Olot i company del meu pare. A casa no es feia res sense consultar-ho a aquest senyor».

– *Com és que anéssiu a estudiar a València? No us era més còmode anar a Barcelona?*

– «Jo tenia un oncle que vivia prop de València i la família va considerar que em podria anar bé estudiar allà. M'ho vaig passar bé a València. Hi vaig representar obres de teatre com *Sin novedad en el frente*».

– *Per cert, durant la Guerra Civil vau anar al front?*

– «Vaig fer la guerra defensant Catalunya al front que hi havia cap a la banda del riu Cinca. Des d'allà, escrivia totes les cartes en clau de conya i en vers. Als que s'encarregaven de mirar la correspondència els feia tanta gràcia que cada setmana esperaven la meua carta per fotre-s'hi un tip de riure».

– *Us van ferir, al front?*

– «Sí. Encara tinc la metralla dins meu. Em deien que me la traiés, però jo m'estimo més guardar-la dintre meu, perquè així segur que no la perdo. La guerra la vaig viure molt malament. Em vaig fer un tip d'agafar persones glaçades i tirar-les als camions. Va ser

“

Pío Baroja sabia
tantes coses
de *La Punyalada*
com nosaltres mateixos

”

terrible. Després vaig anar a un poble que hi ha prop d'Alcoi, on hi havia un camp d'instrucció i de recuperació. Jo n'era el cap i hi manava tant que tenia una habitació només per a mi, amb ràdio inclosa. Amb la borra i les saques que vaig trobar d'una fàbrica que hi havia a prop del camp, vaig fer matalassos per a tothom».

– *Els soldats devien estar contents tenint-vos de cap...*

– «Com que el dissabte i el diumenge els donava permís i em portava molt bé amb ells, m'estimaven tant que em duïen cuixes de conill o altres coses per menjar. Una vegada fins i tot em van regalar un burro per anar de putes a Alcoi. Ells hi anaven a peu, però volien que jo hi pogués anar amb burro. Tot plegat va ser una aventura. Més que una comèdia, semblava una tragicomèdia».

“

Em van ferir
al front,
i encara tinc
la metralla a dins

”

– Teníeu ganes de tornar a Olot?

– «Al final algú em va deixar cinc duros i vaig agafar el tren per tornar cap a casa. Quan vaig ser a Barcelona, va ser tanta l'emoció que em va venir de sobte en veure que podia tornar a Olot que no em vaig saber aguantar i em vaig pixar a les calces. Com que coneixien el meu pare, em van declarar *indiferente*».

– *Vau buscar feina, quan vau arribar a Olot?*

– «Tothom em buscava feina. Vaig poder triar entre anar a treballar a un banc o entrar al despatx de ca l'Artigas, una empresa de gènere de punt. L'hauria endevinat, si hagués agafat la feina del banc, però no la vaig veure clara. Vaig anar a ca l'Artigas. Hi vaig estar d'escrivent fins que van plegar. Ara estic jubilat. Tots els duros que cobro me'ls gasto en la meva col·lecció».

– *Quan va començar la vostra afició de col·leccionista?*

– «Quan tenia quatre anys ja comprava el *Patufet*. Com que m'interessava molt la geologia, també anava arreplegant pedres volcàniques. Paral·lelament a la dèria de col·leccionar em vaig anar embolicant amb activitats de tota mena, als Catòlics, a l'Orfeó Popular Olotí, als Premis Ciutat d'Olot, al Patronat d'Estudis Històrics d'Olot i Comarca, en els pastorets, preparant teatre per a la mainada abans que hi hagués tot això de Rialles... Amb els artistes d'Olot, també muntàvem unes escenes plàstiques de la Passió en forma de quadres estàtics. Havies d'aprofitar la cosa religiosa per promoure activitats. He fet de tot. Fins he organitzat curses de toros».

– *Què és el que aprecieu més de tot el vostre fons?*

– «La col·lecció d'*ex-libris*. És molt bona. En tinc bastants milers. Fins i tot en Mussolini em va fer arribar el seu. Vaig fer moltes amistats arreu del món a través dels intercanvis que fèiem en els congressos d'*ex-libristes*. També col·lecciono goigs».

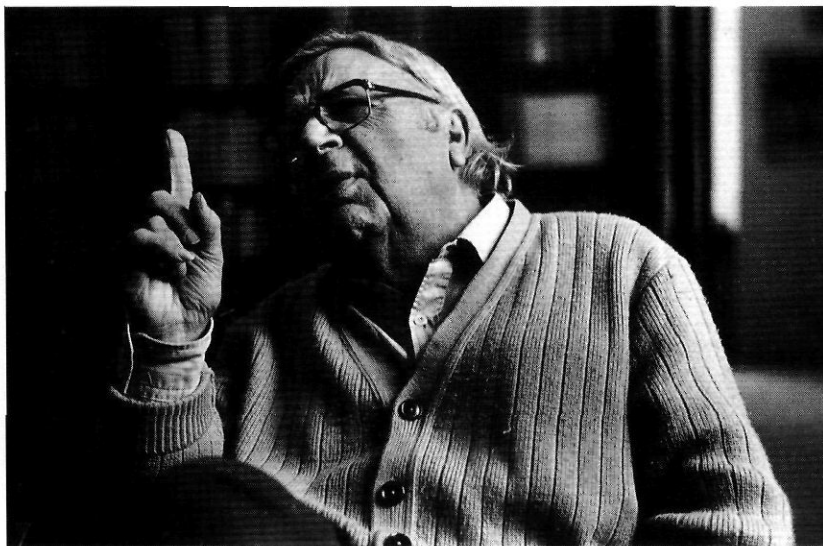
– *A part dels vostres contactes amb ex-libristes, també vau ser amic de la Mary Santpere i de Josep Pla, per exemple. Com els recordeu?*

– «Els pares de la Mary Santpere venien a la zona d'Olot a representar vodevils i no volien que la Mary anés mai a veure les seves obres. Ens la deixaven a casa i es quedava amb nosaltres. En Josep Pla era un cas. Sempre deia que no havia vist mai cap perruca com la meva i em sembla que fins i tot ho va publicar».

És difícil saber on és la frontera entre la fantasia i la realitat en aquest home de 75 anys al qual la Gran Enciclopèdia Catalana dedica nou ratlles. Li agrada conversar i fer broma. Però sobretot el que li agrada és anar adquirint nous objectes per a la seva col·lecció, on es pot trobar qualsevol cosa relacionada amb Olot. A part dels materials de temàtica local, també n'ha anat recollint d'altres vinculats a mons tan variats com els *ex-libris* o els pessebres. Quan algú que visita l'Arxiu-biblioteca-museu Casulà, a l'edifici de l'antic hospici d'Olot, i li comenta que pensava trobar-hi més objectes i més documents, ell respon amb orgull que allò només és una petita part del seu fons: «El que hi ha aquí és només una mostra del que tinc. A casa meua és on realment conservo les coses de més valor. De quadres, per exemple, a casa en tinc més d'un centenar, alguns de pintors veritablement populars».

El que molts olotins, i garrotxins en general, es pregunten és quan se sabrà exactament què hi ha al fons Casulà, quina importància té, quan s'haurà inventariat, quan es podrà consultar...

– Què us va impulsar a publicar els llibres de la Biblioteca Olotina? Els editàveu per militància?

– «Jo sóc català i prou. No he militat mai enlloc. Com que m'agradava la literatura, tenia bones relacions amb totes les impremtes d'Olot i era parent dels de ca l'Aubert, em vaig posar a editar llibres en català. Menys algun que originalment ja era en castellà i el trobava molt interessant, eren tots en català, perquè aquesta era la gràcia que tenien. Va ser una aven-

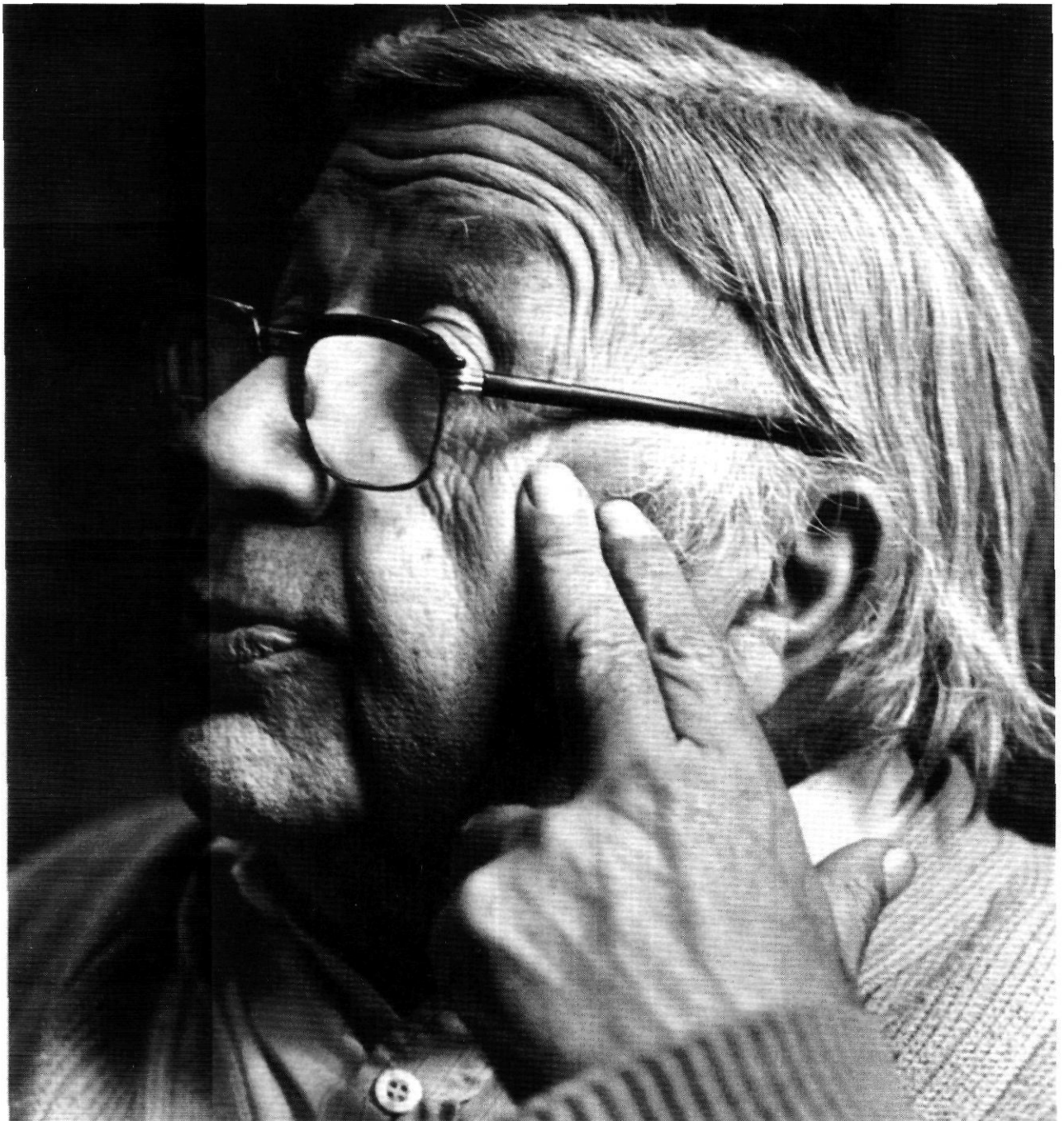
“

En Josep Pla deia
que no havia vist mai
una perruca com la meva

tura com qualsevol altra. L'Albert Mament sempre diu que vaig ser un dels primers a editar llibres en català durant el franquisme».

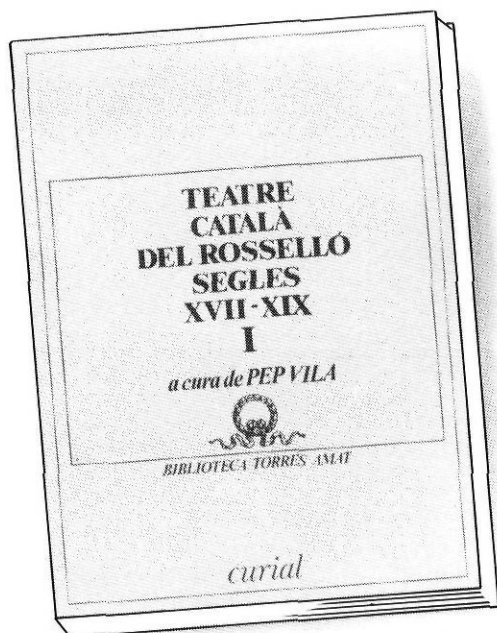
– L'ambient familiar va afavorir que us dedicéssiu a aquesta mena d'activitats?

– «En part, sí. El meu pare era un dels capdavanters de la Lliga Regionalista. Una vegada es va enfrontar a un carlista i es va anar abraonant, perquè deia que un carlí no podia ser home de bé. Els van haver de separar, perquè si no s'haurien matat».

curial edicions catalanes

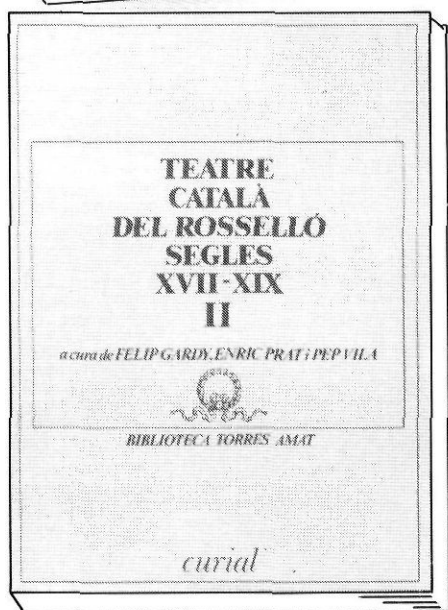
Teatre català del Rosselló Segles XVII-XIX

I

A cura de Pep Vila.

La Relació dramàtica de la nativitat del Fill de Déu i la Lloa per la comèdia del «Desdeny ab lo desdeny» eren fins ara dues obres inèdites i desconegudes, l'edició de les quals constitueix una nova aportació a l'estudi del nostre teatre barroc.

«Biblioteca Torres Amat», 7

II

A cura de Felip Gardy,
Enric Prat i Pep Vila.

Lo judici de Paris, pastor és una obra bilingüe catalano-occitana del segle XVIII (1730), anònima, de tema mitològic, conservada en un únic manuscrit de la Biblioteca Municipal de Montpeller.

«Biblioteca Torres Amat», 10

curial edicions catalanes

bruc, 144 - 08037 barcelona - t. 458 8101 i 207 13 40